

Գլուխ 1. Ընդհանուր դրույթներ

Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան

Սույն օրենքը կարգավորում է մեղվաբուծության բնագավառի կառավարման, մեղվաբուծական մթերքների արտադրության հետ կապված հարաբերությունները, սահմանում է Հայաստանի Հանրապետությունում մեղրատու մեղուների բուծման, խնամքի, գյուղատնտեսական էնտոմոֆիլ բույսերի փոշոտման համար այդ մեղուների օգտագործման, մեղվաբուծական մթերքների ստացման, մեղրատու մեղուների պահպանման եւ անասնաբուժական սպասարկման ապահովմանն ուղղված գործունեության իրավական հիմքերը:

ԳԼՈՒԽ 1

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հոդված 2. Սույն օրենքում օգտագործվող հիմնական հասկացությունները

Սույն օրենքում օգտագործվում են հետևյալ հիմնական հասկացությունները.

մեղվաբուծություն՝ մեղրատու մեղուների բուծումը, խնամքը, դրանց օգտագործումը գյուղատնտեսական էնտոմոֆիլ բույսերի փոշոտման, մեղվաբուծական մթերքների եւ հումքի ստացման համար.

մեղվաբույժ՝ մեղվաբուծությամբ զբաղվող ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ.

մեղվաընտանիք՝ միեւնույն մեղվափեթակում կամ փչակում (բնում) ապրող մեղրատու մեղուների ընտանիք, որը կազմված է աշխատավոր մեղուներից, բոներից (արու մեղուներից) եւ մայր մեղվից.

փեթակ՝ մարդու պատրաստած շինություն՝ մեղվաընտանիքի կենսագործունեության ապահովման համար.

մեղվանոց՝ մեղվաընտանիքների ամբողջություն, որն ապահովված է մեղվաբուծությամբ զբաղվելու համար անհրաժեշտ գույքով եւ պարագաներով.

ամրակայված (ստացիոնար) մեղվանոց՝ ամբողջ տարին նույն տեղում գտնվող մեղվանոց. գյուղատնտեսական էնտոմոֆիլ՝ մշակաբույսերի տարածքների շրջակայք տեղափոխված ժամանակավոր մեղվանոց.

էկոլոգիական մեղվանոց՝ էկոլոգիապես մաքուր մեղվաբուծական մթերք արտադրելու համար գյուղատնտեսության բնագավառի պետական կառավարման լիազորված մարմնի (այսուհետ՝ լիազոր մարմին) սահմանած պահանջները բավարարող եւ հավաստագրված մեղվանոց. տոհմային մեղվանոց՝ ծագումով եւ հատկանիշներով տոհմային մեղվանոցներին ներկայացվող պահանջներին համապատասխանող մեղվանոց.

մեղուների պարս՝ բնական պայմաններում մեղուների բազմացման ձեւ, ձագատվության ճանապարհով հիմնական մեղվաընտանիքից ինքնուրույնաբար ձեւավորված նոր ընտանիք. մեղվաբուծական մթերք՝ մեղրատու մեղուների ստեղծած արտադրանքը (մեղր, մեղվամոմ, ակնամոմ, մայրակաթ, մեղվի թույն, ծաղկափոշի, մեղուների պարսեր եւ այլն), ինչպես նաեւ հենց մեղրատու մեղուները.

մոմաթերթ՝ մեղրահացի կառուցման համար հատուկ մշակման ենթարկված մեղվամոմի շերտեր.

մեղրատու մեղուների ցեղ՝ բնակլիմայական որոշակի պայմաններում բնական ընտրության ճանապարհով ձեւավորված, սերնդեսերունդ փոխանցվող հատկանիշների որոշակի ամբողջությամբ օժտված մեղվաընտանիքների խումբ.

մեղրատու մեղուների պոպուլյացիա՝ մեղրատու մեղուների տեսակի շրջանակում ձեւավորված մեղվաընտանիքների ամբողջություն, որը ձեւավորվել է որոշակի տարածքում եւ ունի ընդհանուր գենոֆոնդ.

մեղվանոցի անձնագիր՝ լիազոր մարմնի սահմանած ձեւի անձնագիր.

սերտիֆիկացման մարմին՝ էկոլոգիական արտադրանքի սերտիֆիկացման գործունեություն իրականացնող հավատարմագրված իրավաբանական անձ.

էնտոմոֆիլ բույսեր՝ միջատների կողմից փոշոտվող բույսեր.

մեղրաբերքի աղբյուրներ՝ մեղրատու մեղուների բնական սնունդ՝ նեկտար եւ ծաղկափռիչ արտադրող բույսեր, որոնք ապահովում են մեղրաբերքը:

Հոդված 3. Մեղվաբուծության մասին օրենսդրությունը

1. Մեղվաբուծության ոլորտի հարաբերությունները կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքով, սույն օրենքով եւ այլ օրենքներով:

2. Եթե Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերով սահմանվում են այլ նորմեր, քան նախատեսված են Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով, ապա կիրառվում են այդ նորմերը:

Հոդված 4. Մեղվաբուծության ոլորտում գործունեություն իրականացնող սուբյեկտները

1. Մեղվաբուծության ոլորտում գործունեություն իրականացնող սուբյեկտներն են մեղվաբուծությամբ զբաղվող ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձինք:

Հոդված 5. Մեղվաբնտանիքների եւ մեղվանոցների քանակը, հաշվառումն ու գրանցումը

1. Ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց համար մեղվաբնտանիքների եւ մեղվանոցների թիվը չի սահմանափակվում, բացառությամբ սույն հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված դեպքի:

2. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքային համայնքներում ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց համար լիազոր մարմինը կարող է սահմանել մեղվաբնտանիքների եւ մեղվանոցների առավելագույն թիվը՝ ելնելով մեղրատու մեղուների խնամքի պայմաններից, անասնաբուժասանիտարական եւ քաղաքաշինական կանոններից:

3. Անասնաբուժասանիտարական կանոնները սահմանում է առողջապահության բնագավառի պետական լիազորված մարմինը:

Հոդված 6. Մեղվանոցների տեղաբաշխումը

1. Իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձինք մեղվանոցները տեղադրում են սահմանված կարգով հասկացված հողատարածքներում՝ պահպանելով համապատասխան անասնաբուժասանիտարական եւ մեղրատու մեղուներին պահելու կանոնները:

Մեղվանոցները տեղադրվում են առողջապահական, կրթական, մշակութային եւ այլ հաստատություններից քաղաքացիների համար անվտանգ՝ առնվազն 0.5 կիլոմետր հեռավորության վրա:

2. Մեղվանոցները տեղադրվում են աղբանոցներից, թափոնների մաքրման, հավաքման, վերամշակման եւ օգտագործման (օգտահանման) օբյեկտներից, աղտոտված ջրամբարներից եւ այդօրինակ այլ տարածքներից առնվազն 3 կիլոմետր հեռավորության վրա: Այդ պահանջը չի կիրառվում մեղուների ձմեռացման դեպքում: Մեղվանոցները տեղադրվում են՝ հաշվի առնելով մեղրատու բույսերի աշխարհագրական դիրքը, որպեսզի մեղուները հնարավորինս չթոչեն բանուկ փողոցների, ճանապարհների, կենդանիների քշելու (տանելու) ուղիների, առողջապահական, կրթական, մշակութային եւ այլ հաստատությունների տարածքների, մարդկանց հանգստի կամ բնակվելու եւ մարդկանց կուտակումների վայրերի վրայով:

Հոդված 7. Մեղվաբնտանիքների տեղափոխումը

1. Մեղվաբնտանիքների տեղափոխումն իրականացվում է լիազոր մարմնի համապատասխան պետական տեսչության (այսուհետ՝ տեսչություն) նշած երթուղիներով՝ անասնաբուժական ուղեկցող փաստաթղթերի առկայությամբ:

2. Փեթակի գերջերմացման եւ օդի խոնավության կտրուկ բարձրացման հետեւանքով մեղվաբնտանիքների անկումը կանխելու նպատակով ճանապարհային ուստիկանությանը արգելվում է մեղվի փեթակներ տեղափոխող տրանսպորտային միջոցները 15 րոպեից ավել կանգնեցնել, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դա պայմանավորված է «Ճանապարհային երթուղեկության անվտանգության ապահովման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված տրանսպորտային միջոցը կանգնեցնելու կամ տրանսպորտային միջոցի

երթեւեկությունն արգելելու հիմքերով եւ կարգով: Այդ հիմքերի առկայության դեպքում մեղվաընտանիքների անկումը կանխելու նպատակով մեղվաընտանիքների պահպանումն ապահովում է ոստիկանության համապատասխան ծառայողը:

3. Որպես շարժական մեղվանոց օգտագործվող կցասայլերը, հենահարթակները, տաղավարները համարվում են գյուղատնտեսական տեխնոլոգիական սարքավորումներ:

Հոդված 8. Տոհմային մեղվանոցները

1. Տոհմային մեղվանոցները տեղակայվում են այնպիսի տարածքներում, որտեղ ութ ամսվա ընթացքում 3 կիլոմետր շառավղով չեն ախտորոշվել ակարոս, ամերիկյան փտախտ, եվրոպական փտախտ, նոզեմատոզ եւ վարրոատոզ հիվանդությունները:

2. Այլ վայրերից կամ մեղվանոցներից բերված տոհմային մեղվաընտանիքները մեկ տարի պահվում են կարանտինի մեջ:

3. Յուրաքանչյուր տարի առնվազն երկու անգամ տոհմային մեղվանոցները եւ բերված տոհմային մեղվաընտանիքները ակտիվ թռիչքից հետո եւ մեղուների սերնդի ակտիվ բազմացման շրջանում մեղվաբույծի մասնակցությամբ ուսումնասիրվում են տեսչության կողմից, եւ վերցվում են համապատասխան նմուշներ՝ հիվանդությունների առկայությունը պարզելու նպատակով:

4. Տոհմային մեղվանոցների սեփականատերերը կամ պատասխանատու անձինք պարտավոր են՝

1) այլ վայրերից կամ մեղվանոցներից բերված տոհմային մեղվաընտանիքների մասին եւ տոհմային կամ շրջակայքում գտնվող այլ մեղվանոցներում մեղուների վարակիչ հիվանդությունների կասկածի դեպքում անհապաղ տեղեկացնել անասնաբուժական ծառայությանը:

2) մեղվանոց չբերել այլ մեղուներ (այդ թվում՝ մեղվի սերունդ) կամ մեղվաբուծական մթերք վարակված կամ անհայտ կարգավիճակի մեղվանոցներից:

Հոդված 9. Էկոլոգիական մեղվանոցները

1. Էկոլոգիական մեղվաբուծությամբ մեղվաբույծները զբաղվում են կամավոր, իսկ Էկոլոգիական մեղվանոցները հավաստագրվում են լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:

2. Էկոլոգիական մեղվաբուծությունը համապատասխանում է Էկոլոգիական գյուղատնտեսության սկզբունքներին:

3. Էկոլոգիական մեղվանոցները տեղադրվում են Էկոլոգիական մեթոդներով աճեցվող մշակաբույսերի կամ վայրի՝ բնական բուսածածկով տարածքներում, որտեղ առկա են բավարար քանակի բնական նեկտարի, մեղրացողի եւ ծաղկափոշու պաշար, ինչպես նաեւ ջուր: Էկոլոգիական մեղվանոցները տեղադրվում են այնպես, որ 4 կիլոմետր շառավղով տարածքները լինեն Էկոլոգիական կամ վայրի բնական, եւ որտեղ առնվազն երկու տարի չեն կիրառվել հերբիցիդներ կամ պեստիցիդներ: Լիազոր մարմինը ոչ Էկոլոգիական, սակայն ցածր ռիսկային տարածքների վրա կարող է թույլատրել մեղվանոցների տեղադրումը նշված շառավղում, եթե այնտեղ չեն օգտագործվել տեստիցիդներ: Չորսկիլոմետրանոց տարածքը պահպանվում է նաեւ քաղաքներից, ավտոմայրուղիներից, արդյունաբերական օբյեկտներից, աղբանոցներից եւ աղբը այրելու վայրերից:

4. Փեթակները եւ մոմաթերթի շրջանակները պատրաստվում են բնական նյութերից, իսկ մոմաթերթերը՝ Էկոլոգիական մեղվամոմից:

5. Էկոլոգիական նոր մեղվաընտանիքները կազմավորվում են՝ առկա մեղվանոցից ձագեր վերցնելով եւ նոր ընտանիք կազմելով կամ այլ Էկոլոգիական միավորներից դրանք ձեռք բերելով: Մեղվաընտանիքները թարմացնելու համար թույլատրվում է օգտագործել մինչեւ 10 տոկոս ոչ Էկոլոգիական մայր մեղուներ եւ պարսեր, եթե դրանք տեղադրվում են Էկոլոգիական մոմաթերթերի վրա: Եթե մեղվաբույծը նույն տարածքի վրա մի քանի մեղվանոց ունի, ապա բոլորը պետք է լինեն Էկոլոգիական: Յուրաքանչյուր արտադրական փուլի վերջում ձմռան ամիսների համար փեթակներում թողնվում է մեղրի ու ծաղկափոշու որոշակի պաշար: Թույլատրվում է մեղուներին արհեստականորեն կերակրել, եթե դրանց գոյությունը վտանգված է կլիմայական անբարենպաստ պայմանների պատճառով: Արհեստական կերը պատրաստվում

է Էկոլոգիական մեղրից (գերադասելի է, որ դա լինի նույն մեղվանոցի արտադրանքը):

Սերտիֆիկացման մարմինը կարող է թույլատրել մեղրի փոխարեն օգտագործել Էկոլոգիական եղանակով արտադրված շաքարի օշարակ կամ մաթ, եթե տվյալ կլիմայական պայմաններում մեղրը բյուրեղանում է: Արհեստական կերակրումը կատարվում է մեղրի վերջին բերքահավաքի եւ նեկտարի ու մեղրացողի հաջորդ սեզոնի սկսվելուց 15 օր առաջ ընկած

ժամանակահատվածում: Մեղվաբույծները կատարում են համապատասխան գրանցում մեղուներին տրված կերի տեսականու քանակի եւ տրման ժամկետի վերաբերյալ:

6. Էկոլոգիական մեղվանոցներում մեղուների բուժման համար օգտագործվում են ֆիտոթերապեւտիկ կամ հոմեոպատիկ պատրաստուկներ: Եթե դրանց բուժիչ ազդեցությունը բավարար չէ, եւ վտանգված է մեղվաընտանիքի գոյությունը, ապա անասնաբույժի պատասխանատվությամբ թույլատրվում է օգտագործել ալլոպաթիկ դեղամիջոցներ:

Մեղուների բուժման համար թույլատրվում է միջամտություն՝ գոլորշիով եւ (կամ) բաց կրակով (բոցով):

7. Անցումային շրջանում մոմաթերթերը փոխարինվում են Էկոլոգիական մեթոդներով ստացված մոմաթերթերով: Եթե մոմաթերթերը մեկ տարվա ընթացքում հնարավոր չէ փոխարինել Էկոլոգիականով, ապա սերտիֆիկացման կամ լիազոր մարմինը կարող է երկարաձգել անցումային շրջանի ժամկետը: Սերտիֆիկացման մարմինը կարող է թույլատրել ոչ Էկոլոգիական մոմաթերթերի օգտագործումը, եթե դրանք վերցվել են այնպիսի տեղերից, որտեղ արգելված նյութեր չեն օգտագործվել: Եթե փեթակներում նախկինում արգելված նյութեր չեն օգտագործվել, ապա մոմաթերթերը կարելի է չփոխել:

8. Մեղվաբուծական մթերքը որպես Էկոլոգիական կարող է վաճառվել այն դեպքում, եթե սույն օրենքում նշված պահանջները պահպանվել են առնվազն մեկ տարի:

9. Էկոլոգիական մեղվաբուծության համար մեղուների տոհմի ընտրության ժամանակ ուշադրություն է դարձվում տեղի պայմաններին դրանց հարմարվողականությանը, կենսունակությանը եւ հիվանդությունների նկատմամբ դիմացկունությանը:

Հոդված 10. Մեղվանոցների ստուգումը

1. Տարվա ընթացքում մեղվաբույծը պարբերաբար ստուգում է մեղվաընտանիքները, գնահատում դրանց առողջական վիճակը եւ հիվանդությունների առկայության կամ կասկածի դեպքերում վերցնում համապատասխան նմուշներ՝ լաբորատոր հետազոտությունների համար: Մեղվանոցի ստուգումից հետո արձանագրված արդյունքները գրանցվում են մեղվանոցի անձնագրում: Մեղուների վարակիչ հիվանդությունների հայտնաբերման դեպքում Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված անասնաբուժական դեղամիջոցներով անհապաղ իրականացվում են մեղվաընտանիքների մեկուսացումը եւ բուժումը: Արգելվում է հիվանդ մեղվաընտանիքներից ստացված մեղվաբուծական մթերքը մեղուների համար որպես կեր օգտագործելը:

Հոդված 11. Մեղվանոցների կարգավիճակը

1. Մարգային անասնաբուժական ծառայությունների կողմից համաճարակային իրավիճակի եւ հետազոտությունների արդյունքների հիման վրա մեղվանոցներին տրվում է մեղուների՝ վարակիչ հիվանդություններից զերծ լինելու մասին գրավոր եզրակացություն (տեղեկանք), եւ մեղվանոցի անձնագրում կատարվում է համապատասխան գրանցում:

Հոդված 12. Մեղվաընտանիքների վաճառքին, փոխադրմանը եւ արտահանմանը ներկայացվող պահանջները

1. Մեղվաընտանիքների վաճառքը, փոխադրումը եւ արտահանումը թույլատրվում են, եթե՝

1) դրանք առողջ մեղվանոցներից են.

2) տեղափոխված չեն ամերիկյան փտախտի հետ կապված սահմանափակումներում գտնվող տարածքներից.

3) դրանք ծագումով այնպիսի մեղվաընտանիքներից են, որտեղ սատկած մեղուների նմուշները վերջին 30 օրվա ընթացքում հետազոտվել են ակարոզի, նոզեմատոզի, ամերիկյան փտախտի եւ ելրոպական փտախտի հայտնաբերման նպատակով, եւ ստացվել են բացասական արդյունքներ.

4) փոխադրման եւ արտահանման համար տրվել են անասնաբուժական ուղեկցող փաստաթղթեր՝ «Անասնաբուժության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքին եւ անասնաբուժությանը վերաբերող այլ օրենսդրական ակտերին համապատասխան:

2. Մեղվաբուծության մեջ օգտագործելու համար նախատեսված մեղվաբուծական մթերքի վաճառքը թույլատրվում է այն դեպքում, եթե մթերքը ստացվել է մեղուների վարակիչ հիվանդությունների պատճառով սահմանափակումների մեջ չգտնվող մեղվանոցներից եւ ունի անասնաբուժական ուղեկցող փաստաթուղթ:

Հոդված 13 . Մեղվաբույծների իրավունքներն ու պարտականությունները

1. Ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց համար մեղվաբուծության թիվը չի սահմանափակվում, բացառությամբ սույն օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված դեպքի:

2. Մեղվի պարսր բաց թողած ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձը այն վերադարձնելու իրավունք ունի:

3. Մեղվաբուծությամբ զբաղվող անձինք իրավունք ունեն տեղեկատվություն ստանալու մեղուների համար վտանգ ներկայացնող իրավիճակների մասին:

4. Մեղվաբույծները պարտավոր են ապահովել՝

1) մեղրատու մեղուների օգտագործման եւ վերարտադրության անասնաբուծական սպասարկումը.

2) մեղրատու մեղուների կենսամիջավայրի պահպանությունը.

3) մեղրատու մեղուների խնամքի ու կերակրման անասնաբուժասանիտարական կանոնների պահպանումը.

4) «Անասնաբուժության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված պահանջների կատարումը:

5. Մեղվաբույծները պարտավոր են փեթակներն ու մոմաթերթի շրջանակները եւ մեղվաբուծական այլ միջոցները պատրաստել այնպես, որ բացառվեն մեղվաբուծական մթերքի որակի իջեցումը եւ շրջակա միջավայրի աղտոտումը:

Հոդված 14. Մեղվաբուծության համար հողատարածքների տրամադրումը

1. Մեղվաբուծության ոլորտում գործունեություն իրականացնելու համար հողատարածքները տրամադրվում են Հայաստանի Հանրապետության հողային օրենսգրքին, Հայաստանի Հանրապետության անտառային օրենսդրությանը եւ «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքին համապատասխան:

2. Շարժական մեղվանոցները տեղաբաշխվում են մեղրաբերքի հավաքման աղբյուրներից այնպիսի հեռավորության վրա, որ ապահովվի մեղվաբուծության խնամքը, եւ որը հնարավորություն կտա միաժամանակ իրականացնելու նաեւ գյուղատնտեսական էնտոմոֆիլ բույսերի արդյունավետ փոշոտումը:

3. Ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձինք մինչեւ շարժական մեղվանոցի տեղադրումը պարտավոր են ստանալ հողի սեփականատիրոջ համաձայնությունը, տեղական ինքնակառավարման մարմնին եւ տարածքային անասնաբուժական տեսչությանը ներկայացնել անասնաբուժասանիտարական տեղեկանք (մեղվանոցի վարակիչ հիվանդություններից զերծ լինելու մասին անասնաբուժական փաստաթուղթ):

Հոդված 15. Մեղվաբուծության օգտագործումը գյուղատնտեսական էնտոմոֆիլ բույսերի փոշոտման համար

1. Գյուղատնտեսական էնտոմոֆիլ բույսերի մշակմամբ զբաղվող ֆիզիկական ու իրավաբանական անձինք դրանց բերքատվության բարձրացման նպատակով կարող են օգտագործել այլ անձանց պատկանող մեղվաբուծության խնամքը՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքին համապատասխան կնքված պայմանագրերի հիման վրա: